

Willem Monster uit 1893 van het tolgeld van de tol Mollekade/Blaakschedijk onder Heinenoord/Puttershoek en een bestelboekje van het voormalige H.C. Andersenhuis in Heinenoord.

Tenslotte worden hier vermeld: een heggeschaar en een kistje met 18-cents sigaren.

Als Vriendenkring bedanken ook wij de gevers van de genoemde voorwerpen van harte.

R. van der Waal

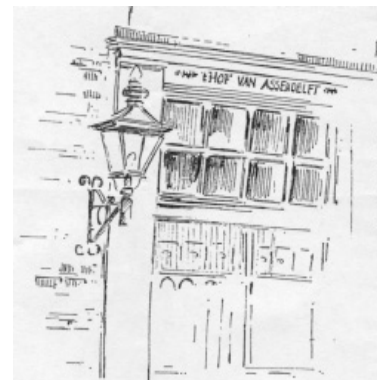
OPROEP

Voor mijn promotieonderzoek ben ik op zoek naar dagboeken, geschreven door vrouwen, uit de periode ca 1800-1900. Misschien heeft U nog een dagboek van uw betovergrootmoeder in uw bezit.

Gaarne verneem ik van u of ik hiervan eventueel gebruik mag maken.

Ik hoop dat u gehoor kunt geven aan mijn verzoek!

M.C.M. de Jong-IJsselstein, tel: 0186-602409, e-mail: mariemail@wxs.nl.

BULLETIN 91

April 2003

Contributie: minimaal 7,--euro per persoon/ jaar.

Dagelijks bestuur:

Voorzitter: Mr. G. Schilperoort

Secretaris: P.J. Pot

Penningmeester: A.J. Dekker

Redactiecommissie:

Mr. G. Schilperoort

Mr. R. van der Waal

Conservator: B. Kolbach

Layout: C. Spruit

Inhoud

NIEUWS VAN DE REDACTIE.....	2
NIEUWE VRIENDEN.....	3
WAT DE KRANTEN ZEGGEN	4
MERKLAPPEN	10
DE VRAGENRUBRIEK	13
GENEALOGIE	14
WERKGROEP "DIALECTEN HOEKSCHE WAARD" ...	16
AANWINSTEN	19

NIEUWS VAN DE REDACTIE

Beste vrienden,

Op zaterdag 28 december 2002 was er op het museum een bijeenkomst die werd bijgewoond door vrijwilligers en andere belangstellenden die betrokken zijn bij de genealogische fichescollectie.

Op die bijeenkomst is aangekondigd dat de archiefbronnen voortaan niet meer op losse fiches maar digitaal worden bewerkt.

Elders in dit bulletin vindt u daar meer informatie over.

De extra voorzieningen die door deze verandering nodig zijn, zoals een scanapparaat, een nieuwe computer met printer en wat meubilair, worden door de Vriendenkring betaald.

Verder is in de laatste bestuursvergadering van de Vriendenstichting besloten om een bijdrage van € 4.000,— te geven aan het museum voor restauratiewerkzaamheden.

Het grootste deel van de bijdrage wordt besteed aan de restauratie van een aantal kanten keuvels. Een van de gerestaureerde mutsen is tentoongesteld in de blauwe kamer van het museum, in de grote vitrine.

Restauratie van de collectie kant is dus niet alleen mogelijk geworden dankzij sponsoring van de Rotary Club Hoeksche Waard, maar ook door de contributies van de Vrienden van het Streekmuseum.

Verder kunnen de zeven merklappen waarover Gonnie van den Berg-van Hertum in haar bijdrage op pagina 10 van dit bulletin spreekt, nu spoedig onder handen worden genomen.

Zoals gebruikelijk wil ik u ook herinneren aan de acceptgirokaart die bij het vorige bulletin was gevoegd, waarmee de contributie over 2003 kan worden voldaan.

Wilt u even controleren of u uw bijdrage al heeft overgemaakt?

Als u via telebankieren betaalt vergeet u dan niet bij de omschrijving de naam van de betreffende vriend(en) te vermelden.

Zoals u weet is de bijdrage minimaal € 7,— per persoon per jaar.

Voor het geval de komende vriendendag nog niet door u is genoteerd geef ik u de datum nog even: zaterdag 11 oktober 2003.

G. Schilperoort

AANWINSTEN

Naast nieuwe vrienden die zich bij de Vriendenkring aansluiten wordt het museum op een andere manier ondersteund, namelijk door schenkingen van oude voorwerpen uit de streek. In deze rubriek “Aanwinsten” worden de voorwerpen genoemd, die het Streekmuseum sinds het verschijnen van het vorige Bulletin in schenking heeft ontvangen. Zoals de vrienden die al langer bij de Vriendenkring zijn aangesloten weten, gaat er geen week voorbij zonder dat er aanwinsten in ontvangst genomen kunnen worden. Langzamerhand is het aantal schenkingen verminderd, maar dat is natuurlijk niet verwonderlijk na zovele jaren. De collectie die inmiddels tot stand is gekomen mag imposant worden genoemd en is het bekijken meer dan waard.

Hieronder volgt een opsomming van de in de afgelopen maanden ontvangen zaken.

Dit betreft aan landbouwgereedschappen en aanverwante zaken: twee varkensbriltangen, een riethaak, twee jukken, een zicht, een pikhaak en een sikkel (een “zekel”).

Aan de collectie gereedschappen van de ambachtslieden kon alleen een breekijzer worden toegevoegd.

Aan huishoudelijke voorwerpen en meubilair werd ontvangen: een scheer- en nageletui, een zwart tasje, een naaimachine, twee poken, een klein scheerapparaatje voor dames bestaande uit een zwart fluwelen etui met geborduurde roosjes, scheermesjes, een scheermeshouder, scheermesjes en een spiegeltje, twee poken, een steriliseerketel met meter, flessen, ringen en beugels, twee kop-en-schotels behorende bij het al in het museum aanwezige servies dat is gemaakt ter gelegenheid van de 50-jarige echtvereniging van H. Visser en G. van Bruinswijk te Puttershoek op 15 juli 1863, onderdelen van een porseleinen servies met goudkleurige versiering: een theepot, een suikerpot, een melkkan en een spoelkom. Zowel de kop-en-schotels als de hiervoor genoemde onderdelen zijn tentoongesteld in één van de vitrines in de leeszaal.

Er was één toevoeging aan de collectie kledingstukken: een zwart-grijsgestreept schort.

Uit de nalatenschap van ir. C. Baars werden diverse geschiedkundige en genealogische aantekeningen en boeken ontvangen. Daarnaast een kasboek van

NIEUWE VRIENDEN

maissies erreg leuk ze'k maor zegge. Van êëntje weet ik nog zeker, dat tie mit zo'n kiepwaogesjuffeur getrouwd is. Bai 't 't waotermesien kwam nog een hevel te staon om te helpe 't waoter gauwer weg te kraige. Want tat waoter was zout dus dat was slecht voor 't land. De boere hebbe nog jaere lang gips over 't land motte gooie om dat zout teroit te kraige. De grond voor die nieuwe daike wier meestal oit een gors gegraeve. Dat wiere hele grôte pitte waer'ie laeter kon zwemme of schaeseraie. Bai Nieuw-Baailand en op ten Nieuwendaik hebbe ze daer nauw jachthaoves van gemaakt. Die andere slibde dicht op ten duur, daer begon dan riet te groeie en kotte pilipole plokke. Je kon nie sôd makkelijk op 't durrep komme, mit tun oto, omdat 't Korte Weegie nog een hêêlen taid onder waoter bleef staon. Dan mozzie over 't Verkesdaikie. Dat was aigelijk veuls te smal, maor dan stong d'r altaid iemand mit een rooie vlag. As ter een paor oto's waere gaf tie man de vlag mee, die mozzie dan an den andere kant weer ofgeve en dan konne d'r weer een paor trug.

D'r was ok een rampefoñds. Om meñse te hellepe. Die kregte dan van alles terug wat ze kwait geraokt waere. Je mos zellef opgeve wat jie kwaitgeraokt was. Ze zeeje toen dat t'r hêêl wat méer terugkregte dan ze hadde vóór dien taid. Op ten Nieuwendaik kwamme houte hoise die ze kregte van Zwede en de Gouwswaerse Boys, ôñzen voeбалclub, kregen een hok van hout omdat 't ouwe omgespoeld was. Iéderêen kreeg een keertie een soort pakkie mit allemael ete en drinke derin. Dat was meer voor de aerdigheid volges main. D'r zat ok een fles port in. Daer had m'n moeder wat oit gedronke en 'm toen op te tegels in de kelder gezet. Daer heb ik toen ok van geprove. 'k Vong 't zôd lekker da'k bleef proeve. En leuk da'k ut vong. Zôd bin ik nog drónkig geweest van de watersnôd.

Arie van Zanten

De hieronder genoemde personen hebben zich in de afgelopen maanden aangemeld bij onze Vriendenkring. Wij heten deze nieuwe vrienden/vriendinnen van harte welkom.

HW	10324	P.H. Barendregt-Martens	Westmaas
HW	10130	P.A. Bekker	Oud-Beijerland
HW	10425	L.P.J. Berghuis	Numansdorp
L	20715	Rob den Boer	Wageningen
L	20191	Joost Bol	Amersfoort
L	20505	J.N.W. Bos	Utrecht
L	20560	A. Broekzitter-Bastiaan	Rhoon
L	20855	C.N. de Graaf en	
L	20856	T. de Graaf-de Waal	Dordrecht
L	20117	N. Groenendijk	Delft
L	20161	Annette van Grondelle	Spijkensisse
HW	10805	J. H. van 't Hof-de Vries	Puttershoek
L	40818	G.J. Kleijn-Hesselink	Petara CT, Italië
L	20151	Ruth Kreuk	Spijkensisse
L	20364	M. Lagendijk-Looij	Oostvoorne
HW	10457	P.N.A. van Leeuwen	Oud-Beijerland
HW	10767	P. Nootenboom	Heinenoord
L	20400	A.B. van der Poel en	
L	20401	M. van der Poel	Bilthoven
L	20176	De heer Smits	Barendrecht
HW	10388	S.J. Vermaas-Koelewijn	Oud-Beijerland
HW	10760	J. Verzijlbergh	Oud-Beijerland
HW	10122	B.A. Vink	Klaaswaal
L	20501	C. Wessels	Hellevoetsluis
L	20025	C.M. Wirds	Utrecht

WAT DE KRANTEN ZEGGEN

Het zal velen van u niet ontgaan zijn dat er rond 1 februari 2003 uitgebreid is stil gestaan bij de herdenking van de Watersnoodramp van 1953, nu vijftig jaar geleden. Hoewel het nu enkele maanden later is, wordt aan de hand van een letterlijk overgenomen krantenartikel uit "Het Nieuwsblad voor de Hoeksche waard en IJselmonde" van februari 1963 teruggekeken naar de Februariramp van 1953.

"DE RAMP

Orkaan en Springvloed zweepten water op tot een kolkende massa. We dachten, dat we veilig waren. De dijken zouden het water wel kunnen weerstaan. Sinds mensenheugenis was er niets gebeurd, dachten we. Totdat in die rampzalige nacht van de eerste februari 1953 klokgelui en sirenegeloei ons ruw uit onze slaap rukten. De noordwesterstorm, windkracht 12, joeg het water de Nederlandse zeearmen in. Een etmaal lang beukte de orkaan het lage land, vernietigend, wat in lange jaren was opgebouwd. Die nacht werd een verschrikking. Ruim 1800 mensen kwamen om in de ziedende golven. Ellende en rouw kwamen over het volk. De volgende dagen, toen de storm was gaan liggen, boden de rampgebieden een troosteloze aanblik. Geraamten van huizen, kale pieken van bomen stonden somber te staren over de eindeloze watervlakte. Kadavers dreven rond... Niemand begreep in de nacht van 1 februari precies wat er gebeurde. Niemand wist de omvang van de catastrofe, die veroorzaakt werd door een noodlottige samenloop van omstandigheden. Behalve de felle wind was het ook nog springvloed. Het water werd zo hoog opgestuwd, dat het drie tot vier meter boven het normale peil kwam te staan. De waterkeringen waren daartegen niet bestand. Het er overheen vloeiende water holde ze uit, de beukende golven sloegen ze kapot. Vooral Zeeland en het westen van Brabant werden zwaar geteisterd. In die gebieden verdronken honderden mannen, vrouwen en kinderen. De hulp en het medeleven waren overweldigend. Niet alleen Nederland spande zich in om de getroffen landgenoten, die van huis en haard waren verdreven te helpen, ook het buitenland bood krachtige hulp. In vrij korte tijd liepen de giften aan het Nationale Rampenfonds op tot een bedrag van ruim 138 miljoen gulden.

'S-GRAVENDEEL, NUMANSDORP EN STRIJEN zwaar geteisterd.

Ook de Zuid-Hollandse eilanden hadden het in die dagen zwaar te verduren. Dijk na dijk bezweek. Met verbeterd ijver vochten de mannen om te behouden wat droog was gebleven en om te herwinnen wat was overstroomd. 's-Gravendeel, Strijen, Numansdorp en Zuidland kregen tientallen doden te betreuren.

Honderden moesten evacueren, duizenden stuks vee kwamen om. De verbinding van de Hoeksche Waard met Rotterdam was vrijwel afgesneden, omdat de Boonsweg _____

derof gehaald hadde vloog te schoorstêenlôoper in brand. Dat gaf nogal wat leve. Eên van die manne trok 'm gauw van de schoorstêenlaist of en frommelde 'm in mekaor. Dus gelukkig wier 't gêên echte brand. Toen 'k soches vroeg wakker wier doch ik t'er aigelijk pas an, da'k nou toch wel wat besonders meemaakte.

't Waoter was hêel den taid nog veuls te hôôg. Een paor keer was 't een bietjie gezakt maor dat kwam allêên omdat t'r overal daike deurgebroke waere. Bai de meule liep ut zôô'n halleve meter over den daik hene. Voor 't gemêentehois was te teer van de weg geweun de slôôt ingeschove en op andere plekke liep 't waoter ok over den daik. Je kon niet in of oit durrep komme. Gelukkig brak ter gien daik deur van de polder waer de Korendaik in lag. Maor d'r kwam toch zôôveul waoter óver de daike hene, dat 't halleve durp wel in 't waoter stong. De hoize tende durrep stonge in 't waoter en ôônzen toin ok en de schure, maor 't hieuw percies op bai den durrepel van het hois van m'n opoe, dat achter 't ôôfize stong. Zôôdoende konne wai dus den anderen dag geweun naer hois toe. De school stong wel in 't waoter. Bai een paor van die schoolplaete over de netuur enzo die op te grond gestaon hadde, kojje laeter percies zien hoe hôôg 't geweest was. Want ter zat een hêêle rand in.

Op de raodio wier verteld, dat'r een ramp gebeurd was. Overal bai ôôns in de buurt en in Zêêland waere d'r daike deurgebroke en polders volgelôope en hoise onderstenbove gespoeld en d'r waere ok hêel wat meñse verdronke hoorde we. Op durrep zellef was ter niemand verdronke, maor op Tiegemete, dat voor de helleft bai de Korendaik hoorde wel. Twêê broers, die op ten daik moste passe waere weggespoeld. Ardon hêette die. Op ten Nieuwendaik is 't ok te keer gegaon. Daer zatte me gaete in den daik. Hoise, die net achter die gaete stonge waere hêëmael weggespoeld. Van een paor steeë stong allêên 't dak ter nog. Op een paor paole. De mure waere weg. Daer hebbe meñse bovenop 't hooi gezete mit tie ramp. Een end 't land in zagge dan van die grôôte stikke turref legge. Die kwamme oit den daik. Zôô oud was tien daik al.

D'r mos hêel wat werrek verzet worre netuurlijk om alles weer te maoke. De daike wiere hêëlemael nieuw gemaakt en veul hôôger. Dat ging zôô. D'r wiere dan eerst mit geweune grond twêê daikies gemaakt mit zôô'n meter of 10 dertusse. Daer wier dan zand ingespote, dat mit schepe gebrocht wier. Dan kreeg ie eerst draifzand. Dat was harstikke gevaerlijk, maor wai perbeerde netuurlijk toch om d'r over te lôope. Vedders gaf ut veul drukte. D'r kwamme een berzie van die kiepwaoges mit allemael sjuffeurs derbai. Nou, dat was voor hêel wat _____

WERKGROEP "DIALECTEN HOEKSCHE WAARD"

De Werkgroep Dialecten is het nieuwe jaar weer met frisse moed begonnen. Nog steeds wordt hard gewerkt aan een Hoeksche Waards woordenboek. Daartoe worden alle tot nu toe verzamelde woorden nog op een goudschaaltje gewogen, alvorens besloten wordt om deze al dan niet op te nemen in het woordenboek. Als alle woorden bekend zijn, dan zijn we er nog lang niet. Immers, een goed woordenboek kan niet zonder een grammaticaal gedeelte en dat wordt in ons woordenboek een zeer belangrijk hoofdstuk. Daarnaast hebben we ook nog te maken met afwijkende werkwoordverbuigingen, uitdrukkingen en gezegdes en voornamen en familienamen, die qua uitspraak sterk afwijken van de schrijfwijze. Onderstaand verhaal is al enige tijd in ons bezit. Wij hebben de publicatie uitgesteld tot 2003 in verband met het feit, dat 50 jaar geleden de watersnood ook de Hoeksche Waard zwaar heeft getroffen. Het verhaal is van de hand van de heer A. van Zanten, oud-inwoner van Goudswaard.

Mocht u verhalen kennen van vroeger, die in het dialect goed tot hun recht zouden komen, schroom dan niet om contact op te nemen met:

Chris den Boer, Lindenlaan 28, 3286 XJ Klaaswaal; E-mailadres: chris.lenie@hetnet.nl

Waotersnôôd

's Saetersaeves laet begon inêens te klok te loie. Maor hêêl anderster dan anders. Kleppe was tat, dat deeje ze allêên mit te klaine klok. Ik had tat nog nooit eerder gehoord willie dat wel glôôve. Wat was ter an de hand. Ut sturremde van den hemel, hêêl den dag al en 't was springvloed. Op te kaoi waere de vloedplanke al tusse den beer gezet, maor't leek ter op dat ut waoter d'r overhene zou komme zo hôôg wier ut. Daerom klepte de klok. Om de meñse te waorschouwe.

Wai weunde in durrep benejedaiks dus as ter wat op zou doen zatte we daer nie goed. Iederêên mos weg naer den daik toe. M'n jongste broertie was nog hêêl klain, m'n moeder dee em in een deke en daer ginge me. Deur 't stikdedonker. Bai Jaop Blaek over de wurref en dan over de plank zôê langs 't Padjie naer Klaos te Vos, want daer zouwe wai in den hois gaon zôêlang. D'r waere netuulijk nog hêêl wat andere meñse en d'r lagge amael matrasse op te grond. Ik heb tur niet sôê veul van gewete want ik bin toch wel in slaep gevalle denk. Allêên midde in de nacht wier ik effe wakker. In de kaomer waer wai lagge was te kachel niet an. Op te kachel stong een oliestelletjie om waoter te werme, maor toen ze de ketel

Bulletin nr. 91 pagina 16

niet meer begaanbaar was. Op 7 februari begon de R.T.M. een bootverbinding tussen het eiland en de stad. De "Minister Lely" bood plaats aan 650 personen, terwijl ook vee en vracht een onderkomen vonden op de boot. In de droge gebieden begon de R.T.M.-busdiensten. Een van de gebieden in de Hoeksche Waard, die geheel droog bleven was de polder Oud-Beijerland. Hierdoor bleef ook het dorp Oud-Beijerland intact. Al gauw werd het dorp dan ook de centrale plaats van het eiland, waaruit de overstroomde gebieden werden bevoorrad en waar alle mogelijke regelingen werden getroffen. Hulpmiddelen en arbeidskrachten werden naar de rampgebieden in de omgeving gestuurd en talloze evacués vonden hier een onderkomen. Electriciteit, gas en waterleiding waren er al weer gauw, zodat alles goed kon functioneren. De haven was nuttig omdat per schip benzine, levensmiddelen en medicamenten uit andere delen van het land konden worden aangevoerd, ernstige zieken werden via deze haven naar de ziekenhuizen vervoerd.

De zwaarst getroffen gemeente in de Hoeksche Waard was wel 's-Gravendeel, dat voor 97% blank stond. De Molendijk was vrijwel geheel weggeslagen, er waren

tientallen doden en honderden werden van huis en haard verdreven. Ook een groot deel van de veestapel ontkwam niet aan het begerige water. Het was een immense watervlakte, die reikte van Puttershoek tot aan de Dordtse Kil en Strijensas.

Aanvankelijk zat het dorp zonder een enkele verbinding maar het veer hervatte vrij gauw zijn diensten, zodat Dordrecht kon worden bereikt.

H.M. de Koningin, leden van Gedeputeerde Staten en verschillende persvertegenwoordigers uit binnen- en buitenland toonden hun belangstelling voor de gemeente van de toenmalige burgemeester Van Heesen. Ondanks alle verliezen en ellende bleef 's-Gravendeel niet bij de pakken neerzitten. De inwoners werkten als paarden om zo gauw mogelijk het dorp weer enigszins bewoonbaar te maken. Maar het gehavende dorp kreeg hulp.

Ook Strijen heeft zijn deel gehad met de catastrofe. Dagenlang vocht men een verbeterd gevecht om dat gedeelte van het dorp dat droog was, droog te houden. Van alle kanten werd de gemeente door het water bedreigd. Strijensas was wel het meest kritieke punt in de waterkering. Hier stond het water om halftwee in de rampnacht 3.85 meter hoog en het bleef stijgen. Er werd zelfs een hoogte van 4.10 meter bereikt. Dat was te veel.

Het water stroomde over de dijken, die moesten wijken voor de kolkende

Ik wil mensen nadrukkelijk oproepen bronnen ter beschikking te stellen, waarbij wij de grootst mogelijke zorgvuldigheid zullen betrachten dat de bestanden uitsluitend ingezien kunnen worden in de studiezaal.

-Aan de bronnen die de laatste tijd bewerkt zijn, zijn toegevoegd:

Rechterlijk archief Goudswaard nr. 24; inv. nr. 3.03.08.041, 1614-1634; civiele rol.

Puttershoek huwelijken 1854, 1855, 1856.

-De volgende nieuwe reeks Streekgenealogieën (de SG-nummers) werden toegevoegd:

1316 Katerberg

1317 Kersten

1318 De Rooij

1319 Vermeer

-De volgende Streekgenealogieën werden uitgebreid:

Korporaal 564

Hordijk 305

Kraak 434

Sauer 1300

Peter van Hulst

GENEALOGIE

Eindelijk is het zo ver. De computer doet zijn intrede in de studiezaal van het Streekmuseum. Naar verwachting zal omstreeks mei/juni de computer operationeel zijn.

Dit is een keerpunt in de geschiedenis van de genealogische afdeling van het Streekmuseum. Van nu af aan zullen er geen fiches meer worden geschreven, behoudens nog lopende projecten. Nieuwe bronnen die bewerkt worden, zullen in de computer opgeslagen worden, anders gezegd in gedigitaliseerde vorm. Door het publiek kan middels de index in de nieuw ontsloten bronnen gezocht worden op dezelfde manier die bij de meeste amateur-genealogen bekend is van de CD-ROM's van o.a. Ons Voorgeslacht, Gens Nostra en De Nederlandsche Leeuw. Het wel bekende Adobe Reader.

Het spreekt natuurlijk vanzelf dat de kaartenbakken met fiches gehandhaafd blijven.

In het begin zullen er nog maar weinig bronnen via de computer te raadplegen zijn.

Op dit ogenblik zijn het:

Goudswaard ORA nr. 24, 1614-1634

Goudswaard impost begraven, 1729-1799

Goudswaard DTB 1 – DTL, 1641-1660

Oud-Beijerland ONA 522- 535, 1623-1651

Oud-Beijerland ONA 556, 1683-1694

Oud- en Zuid-Beijerland ORA 2, 1590-1620

Oud- en Zuid-Beijerland ORA 3, 1673-1677

Registre Civique 's-Gravendeel, 1811

Voor uitbreiding van de bestanden zijn wij volledig afhankelijk van mensen die bereid zijn bronnen af te staan of van mensen die bronnen willen transcriberen c.q. bewerken en deze op de computer op te slaan, zoals in de afgelopen 30 jaar talloze vrijwilligers handmatig hebben gedaan en op deze manier een unieke erfenis hebben achtergelaten.

Dankbare bezoekers laten de vruchten van hun noeste arbeid vaak achter in de vorm van een geschenkexemplaar, hetzij een gedrukt boek, een getypt exemplaar, een print-out of in een andere vorm. Echter, het is nu ook mogelijk om uw genealogie of parenteel aan te leveren via e-mail en/of floppy. Dit genealogisch product kan dan ook op de computer door het publiek geraadpleegd worden.

watermassa. Tientallen inwoners gingen ten onder in de golven. Honderden personen moesten naar elders worden vervoerd. De materiële schade was zeer groot mede

doordat ongeveer 1000 dieren het leven verloren. Om alle werkzaamheden centraal te kunnen leiden, werd het gemeentehuis ingericht als magazijn. Onmiddellijk werd een noodorganisatie in het leven geroepen, die uitmuntend functioneerde.

80% VAN PUTTEN ONDER WATER

Het eiland Putten kwam voor 80% onder water te staan. Dit werd mede veroorzaakt doordat de Oudenhoornsedijk op vele plaatsen bezweek. De verbinding tussen het

DE VRAGENRUBRIEK

eiland en Rotterdam was bijzonder moeilijk. Om via de Spijkenisserbrug het eiland te mogen betreden was de toestemming van de burgemeester van Spijkenisse nodig. Via het veer Nieuw-Beijerland - Hekelingen ging het ook niet zo maar. Ook hier was vergunning nodig van een burgemeester uit een van de omliggende gebieden. Bij de Schenkeldijk in Spijkenisse werden alleen transporten toegelaten van minder dan vijf ton. Ook hiervoor was vergunning nodig. De Groene Kruisweg, die al de eerste dagen na de ramp vol ambulances was, was slechts te berijden tot de splitsing Abbenbroek-Heenvliet. Het noordwestelijk deel van het eiland kwam er het beste af, omdat de dam van Oostvoorne naar Rozenburg het hield. De meeste verwoestingen vond men in de buurt van Zuidland. Het dorp zelf verloor twintig inwoners. De toegang tot Abbenbroek, dat geheel onder water stond, was gesloten. Het dorp werd geheel geëvacueerd. Oudenhorn bood een trieste aanblik. Ondanks de taaie volharding van honderden, waaronder de genietroepen, bezweek de Oudelandsdijk. De Katerwaalsdijk en de Achterdijk ondergingen hetzelfde lot. Evenals Abbenbroek werd de gemeente geheel ontruimd. Spijkenisse is niet overstromd. Wel kwamen in de buurt een aantal dijkbreuken voor, maar het dorp bleef behouden. In Poortugaal, op IJsselmonde, vielen zes doden te betreuren. De gemeente Rhoon op dat eiland was voor twee derden overstromd. Heerjansdam werd niet ernstig gedupeerd. Honderden militairen w.o. 200 mariniers boden hun diensten aan op Putten, evenals 350 studenten.

oud-beijerland en puttershoek nog steeds de zwakke schakels in waterkering Hoeksche Waard.

Drijvend vee, verwoeste huizen, radeloze mensen, evacuering... behalve in 's-Gravendeel en Strijen ook in Numansdorp. Puttershoek werd in de oostelijke en westelijke flanken gewond. Andere gemeenten in de Hoeksche Waard liepen ernstige materiële schade op. Enkele waren zo gelukkig voor het water bewaard te blijven. De laatsten zonden arbeidskrachten naar hun minder gelukkige buurgemeenten om, waar het maar kon de helpende hand te bieden.....

In Numansdorp, dat met 's-Gravendeel en Strijen tot de meest geteisterde gemeenten uit deze streek behoorde, speelden zich hartverscheurende tafereelen af. De ene dijk na de andere begaf het en velen werden door het water overrompeld.

's Zondagmorgens om ongeveer negen uur stroomde het water het dorp in. In de nacht die vooraf ging, hadden zich in de reeds overstromde gebieden in de omgeving van Numansdorp afgrijselijke tonelen afgespeeld. Mannen, vrouwen en kinderen liepen in een waanzinnige angst over de dijk en smeekten om hulp. Burgemeester De Zeeuw was 's nachts o.a. op de Schuring, een zwaar geteisterd deel, aanwezig. Twee

Bulletin nr. 91 pagina 8

Antwoorden

Er zijn een aantal reacties binnengekomen op de vragen uit het bulletin nr. 90, te weten op vraag 538, 539, 540. Een score van 100%. Waarvoor onze dank. De vragenstellers hebben inmiddels bericht gehad.

Vragen

Ook deze keer slechts 3 vragen in voorraad.

541.

In verband met een biografie over Gerrit Visser het volgende verzoek.

Gerrit Visser is geboren in Oud-Beijerland op 14 februari 1894. Zijn ouders waren Johannes Visser en Engeltje Vermoen.

Gevraagd: ik ben op zoek naar zaken, die wellicht nog in Oud-Beijerland kunnen zijn. Gerrit heeft daar ook de school bezocht.

542.

Alle informatie over de familie Mastbergen uit de Hoeksche Waard.

543.

Jan Pieters de Lange, geb. ca. 1578, overl. tussen 10-4-1624 en 31-12-1625, tr. ca. 1600 (naar schatting) Leentje Jacobs, overl. Goudswaard 15-1-1662.

Kinderen:

1. Arendje Jans de Lange, overl. vóór 19-8-1636
2. Pieter Jans de Lange, geb. ca. 1612
3. Maatje Jans de Lange, geb. ca. 1617
4. Ningetje Jans de Lange, geb. ca. 1620

Gevraagd: wie zijn de ouders van Jan Pieters de Lange.

U wordt van harte uitgenodigd om uw vragen, die betrekking hebben op de Hoeksche Waard, in te sturen naar:

P.W. van Hulst

Ruigoord 133

3079 XP Rotterdam

e-mail genealogie@streekmuseumhw.nl

Vergeet niet een postzegel in te sluiten.

Peter van Hulst

EEN KEERPUNT

alle ruimtes. Vorig jaar kregen we toestemming van het bestuur om hiervan 7 stuks te laten conserveren. Onlangs zijn er 4 teruggekomen. In het kort komt het erop neer, dat de oude lijsten zoveel mogelijk weer zijn gebruikt. Spijkers, nietjes, plakmateriaal enz. zijn verwijderd en de lappen zijn na reiniging op oud, bijpassend linnen genaaid, dat eerst om zuurvrij karton was gespannen. De lijst en het glas zijn gereinigd. Soms moest het glas vervangen worden. Er zijn afstandsreepjes tot het glas aangebracht en na terugplaatsing van de lap is, voor zover mogelijk, de oude achterwand aangebracht. Er is speciaal ophangdraad gemonteerd, alsmede de bijbehorende of nieuwe ophangogen. Dit alles is tegen de materiaalkosten en een kleine vergoeding voor de arbeid gerealiseerd. Walter heeft al het inlijstwerk belangeloos verricht. Een bijbehorend, ingelijst, ingekleurd telpatroon van een merklap is door een bevriend papierrestaurateur onder handen genomen, tegen een zéér kleine vergoeding. De resterende 3 ingelijste merklappen komen binnenkort terug, samen met de laatst meegegeven zending lappen.

Dan blijven er nog 7 ingelijste grote merklappen over, waarvoor helaas geen geld meer beschikbaar is. Dat is vreselijk jammer!!

Volgend jaar april hopen we, in samenwerking met Joke en Walter een grote merklappentoonstelling in ons museum te houden. Wat zou het fijn zijn, als ook deze laatste 7 merklappen geconserveerd zouden zijn!

Gonnie van den Berg-van Hertum,
vrijwilligster voor o.a. merklappen, keuvelds enz.

P.S. In een volgend bulletin zal ik u vertellen over de keuvelds.

gaten van 150 en 30 meter werden in de Schuringsdijk geslagen. 67 mensen vonden de dood.

Zuid-Beijerland heeft geen doden te betreuren gehad. Niettemin is de toestand in de eerste dagen van de stormvloed ook daar bijzonder kritiek geweest. In de hoofdwaterkering sloeg het water een flink aantal gaten, waardoor de Eendrachtspolder vol liep. Het binnenstromende water was uiterst gevaarlijk voor de dijk, waarlangs de meeste woningen van Zuid-Beijerland stonden en die de polder Groot Zuid-Beijerland beschermde. Een precair punt was de dorpslus die het dreigde te begeven. Men man en macht is men er in geslaagd, een catastrofe af te wenden. Wel werden veel huizen vernield. De bewoners van de Nieuwendijk hebben in de rampnacht bange uren doorgemaakt. Slachtoffers vielen hier echter niet. Helaas wel op Tiengemetten, dat voor 60% moest worden geëvacueerd. Puttershoek werd in het oosten en westen van de gemeente geteisterd. Enkele woningen stortten in. 90 gezinnen moesten de wijk nemen naar elders. Bijzonder kritiek was de toestand aan de Blaakschedijk. Het versterken met zandzakken had hier aanvankelijk geen resultaat, tenslotte overwonnen de verbeten vechters echter. De Molendijk werd eveneens zwaar beschadigd. In de richting van 's-Gravendeel viel het ene gat na het andere. Slachtoffers vielen in Puttershoek niet te betreuren. Maasdam werd, in vergelijking tot andere gemeenten niet bijzonder ernstig getroffen, hoewel verschillende huizen in het water kwamen te staan. Het meeste gevaar kwam hier van de Bonaventurasedijk, waar het water over heen begon te lopen. Met inzet van alle krachten werkte men aan het ophogen van de dijk met zandzakken. Een geluk was, dat de wind naar het westen begon te draaien, waardoor het water van de dijk werd afgestuwd. Er verdronken geen mensen, de veestapel daarentegen werd ernstig getroffen.”

P.J. Pot

MERKLAPPEN

Eén van de vrijwilligers van het Streekmuseum, mevrouw G. van den Berg-van Hertum heeft het initiatief genomen om onderstaand artikel te schrijven over de collectie merklappen van het museum. De redactie wil haar graag bedanken voor deze informatieve bijdrage.

Graag wil ik u iets vertellen over de grote collectie merklappen, die ons museum rijk is. Momenteel bestaat deze collectie uit ruim 250 merklappen, stoplappen en schoolmerklapjes. (Sommige lappen dateren zelfs uit de 18e eeuw!). Nog steeds duiken er exemplaren op en dit aantal zal nog wel hoger worden.

Het bleek, dat een groot deel van de lappen in slechte staat verkeerde en om de collectie te behouden voor de toekomst, moest deze nodig geconserveerd worden door een vakspecialist.

Op 20 november 2001 heeft onze conservator, de heer Kolbach, samen met de heer Hoogwerf en mij, een bezoek gebracht aan restauratie-atelier “de

Tiendschuur” in Tilburg en aan het N.C.H. in Breda. Het Nederlands Centrum voor Handwerken in Breda is een museum, waar wij een rondleiding en een deskundige uitleg kregen van mevrouw Joke Visser. Zij heeft daar de beschikking over de bovenverdieping van het museum. Er hangen daar o.a. een paar honderd merk-, stop- en schoollappen uit haar eigen grote privé verzameling. Zij is een internationaal bekend deskundige op het gebied van merklappen

en conserveert deze ook. Samen met haar man Walter, die restaurateur is en het inlijstwerk voor zijn rekening neemt, heeft Joke Visser in januari 2002 de collectie

in ons museum bekeken.

We zijn intussen 1 jaar verder. Vél werk is verzet. Afgelopen jaar zijn Joke

en Walter nog een paar maal geweest. Steeds namen zij een deel van de collectie mee en brachten zij mee terug, wat al klaar was. Momenteel zijn er 141 merk-, stop- en schoollapjes geconserveerd en liggen deze tussen zuurvrij papier in zuurvrije kartonnen dozen in het depot opgeslagen. Er zitten pronkstukken tussen, klaar voor vakkundige inlijsting. De laatste lappen zijn nu bij Joke. Vóór het eind van het jaar zal de

gehele collectie klaar zijn! Joke beschrijft alle lappen gedetailleerd.

Haar man Walter fotografeert elke lap en duikt in de genealogie voor achtergrondinformatie. Er zijn al 2 dikke naslagmappen gemaakt en de 3e volgt binnenkort.

Twee bevlogen, idealistische mensen zijn aan de slag gegaan met onze collectie merklappen!

U vraagt zich nu natuurlijk af, wat dit allemaal kost! Zij doen dit gratis!!! Slechts de normale reiskosten Breda/ Heinoord, het fotomateriaal en de insteekhoezen worden vergoed. De inlijstmappen zijn zó samengesteld, dat hieruit alle gegevens gehaald kunnen worden voor de objectregistratie in ons computerprogramma. Aan de hand van deze mappen kan ook een mooie catalogus samengesteld worden. Alles is professioneel gedaan.

In ons museum hangen veertien ingelijste grote merklappen, verspreid over _____

Bulletin nr. 91 pagina 11